

експресивації, рідше – модернізації. Це, напевне, пояснюється тим, що перекладачі хотіли зберегти стилістику твору, але і максимально наблизити читача до подій того часу, коли був написаний твір. У деяких випадках використання певної трансформації було влучнішим у перекладі М. Іванова.

Але здебільшого трансформації носили комплексний характер: задля досягнення адекватності – головної мети перекладу – перекладачі застосовували декілька трансформацій одночасно, і як було зазначено, не тільки стилістичних, але й лексичних. Отже, для всебічного аналізу перекладів роману необхідно надалі розглянути комплексне застосування всіх видів трансформацій, що сприяє якості перекладу художньої літератури.

Література

1. Веллс Г. Машина часу. Харків: Фоліо, 2003. 480 с. URL: http://ae-lib.org.ua/texts/wells_the_time_machine_ua.htm
2. Веллс Герберт. Невидимець. Машина часу / пер. з англ.: Оксана Дідик, Володимир Лівар. Київ: Країна Мрій, 2013. 315 с. URL: <https://coolib.net/b/300987/read#t31>
3. Коптілов В. В. Актуальні питання українського художнього перекладу. Київ: Вид-во Київського ун-ту, 1971. 131 с.
4. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навч. посібник. Вінниця: Нова книга, 2011. 136 с.
5. Остапенко С. А. Особливості застосування граматичних трансформацій у процесі перекладу англійського художнього твору українською та російською мовами. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія»*. № 2(26). 2017. С. 113–115.
6. Wells, H. G. The Time Machine. URL: <http://www.fourmilab.ch/etexts/www/wells/timemach/timemach.pdf>
http://www.planetpdf.com/planetpdf/pdfs/free_ebooks/The_Time_Machine_NT.pdf

Фурт Д.

*– старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу
Донецького національного університету економіки та торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг*

УДК 378.147-057.875-027.63(477)

ПЕРЕКЛАД ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ

Проблема перекладу термінів з англійської мови на українську була й залишається однією з найбільш актуальних у сучасному перекладознавстві. Переклад економічних текстів відрізняється точною структурою перекладу. У статті розглянуто поняття «термін» та «економічний термін», визначено основні вимоги до терміна, проаналізовано прийоми перекладу та наведено приклади перекладу окремих термінів.

Ключові слова: *термін, економічний термін, термін-словосполучення, калькування, транскрипція та транслітерація, семантичний еквівалент, експлікація, повне копіювання, аббревіатури.*

Фурт Д.

– старший преподаватель кафедры иностранной филологии и перевода Донецкого национального университета экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановского, г. Кривой Рог

ПЕРЕВОД ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ С АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА НА УКРАИНСКИЙ: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКИХ АСПЕКТ

Проблема перевода терминов с английского языка на украинский была и остается одной из самых актуальных в современном переводоведении. Перевод экономических текстов отличается точной структурой перевода. В статье рассмотрены понятия «термин» и «экономический термин», определены основные требования к термину, проанализированы приемы перевода и приведены примеры перевода некоторых терминов.

Ключевые слова: термин, экономический термин, термин-словосочетание, калькирование, транскрипция и транслитерация, семантический эквивалент, экспликация, полное копирование, аббревиатуры.

Furt D.

– Senior Lecturer, Foreign Philology and Translation Department, Donetsk M. Tuhun-Baranovskyi National University of Economics and Trade, based in Kryvyi Rih

TRANSLATION OF THE ECONOMIC TERMINOLOGY FROM ENGLISH INTO UKRAINIAN: LEXICO-SEMANTIC ASPECT

The problem of translating terms from English to Ukrainian was and remains one of the most relevant in modern translation studies. The translation of economic texts differs in the exact structure of the translation. In the article the concepts of "term" and "economic term" are considered, the basic requirements for the term are defined, the methods of translation are analyzed and certain terms translation examples are given.

Key words: term, economic term, term-phrase, calibration, transcription and transliteration, semantic equivalent, explication, full copying, abbreviations.

Постановка проблеми. Перекладаючи термінологічні одиниці економічної тематики з англійської мови українською, важливо враховувати їх лексичні та граматичні особливості. Актуальність даної теми обумовлена зростаючою потребою у вивченні термінології та способів її перекладу у текстах економічної тематики, оскільки економіка міцно увійшла практично в усі сфери діяльності. Саме терміни є основою спеціального перекладу та становлять найбільшу складність для перекладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості перекладу економічних термінів українською мовою розглядали: Н. Александрова, Л. Борисова, В. Даниленко, В. Карабан, Ф. Циткіна та інші. Особливого значення для нашого дослідження мають роботи О. Селіванової, Т. Кияк, Є. Мисуню, В. Слеповича, С. Польської.

Мета та завдання. На сьогоднішній день зростає інтерес з боку різних груп українського населення до економіки нашої країни. Такий процес пов'язаний з наявністю перспектив для зростання української економіки, створення нових економічних зон розвитку. Також варто зазначити, що багато в чому розвиток малого та середнього бізнесу

залежить від фінансової грамотності населення. Мета статті – розглянути особливості перекладу економічних термінів з англійської мови українською, враховуючи особливості перекладу економічних термінів, характерні риси англійських наукових статей економічної спрямованості та прийоми перекладу термінів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головним завданням перекладу економічних термінів є підбір одиниць однієї мови, еквівалентних одиницям іншої мови з метою як найповнішої передачі сенсу; як найправильніше здійснити переклад явищ, наявних в економічних реаліях різних країн. Досягти правильно перекладу можна у разі виявлення еквівалентних українських термінів. Завдання перекладу ускладнюється тим, що багато термінів з'явилися в українській мові досить нещодавно і явища, які вони позначають лише починають формуватися під впливом українських економічних реалій або відсутні зовсім. Тому абсолютно точного перекладу певного терміна інколи дати неможливо адже умови здійснення економічної діяльності різні у різних країнах. Тобто, без глибокого знання економічних явищ, переклад термінів буде неадекватний.

Переклад, як засіб комунікації між двома різними мовами, робить можливим обмін знаннями, досвідом та інформацією між людьми, що належать до різних культур.

Однозначного трактування поняття «термін» не існує. Так, О. Селіванова пояснює «термін» як поняття спеціальної сфери спілкування в науці, виробництві, техніці, мистецтві, конкретної галузі знань або людської діяльності [7, с. 617]. Відповідно економічний термін – це слово або словосполучення, що позначає економічне поняття та таке, яке функціонує в текстах економічного дискурсу.

Головні вимоги до терміна вчені визначають [3; 7]: 1) системність, 2) наявність класифікаційної дефініції, 3) прагнення до конкретизації та прозорості внутрішньої форми у межах терміносистеми, 4) стилістична нейтральність та відсутність конотацій, 5) інваріантність: відсутність варіантів та синонімів тощо.

У навчальному посібнику «Письмовий переклад спеціальних термінів» Є. Місуно наголошує на таких прийомах перекладу: дослівний переклад (калькування), транскрипція та транслітерація, семантичний еквівалент або функціональний аналог, експлікація, поєднання кількох прийомів перекладу, повне копіювання [4, с. 45–49].

Дослівний переклад (калькування) полягає «у перекладі по частинах слова або словосполучення з подальшим з'єднанням частин [4, с. 38]. Часто головна частина терміна може передаватися прикметником, також можлива зміна порядку компонентів [4, с. 45]. Наприклад: mortgage tax – іпотечний податок, income statement – *звіт про доходи* тощо.

Транскрипція є «передача англійського терміна українською шляхом відтворення за допомогою українських літер його звукового вигляду (фонемного складу)», а транслітерація – «передача терміна за

допомогою відтворення його графічної форми (літерного складу)» [5, с. 37]. Такі прийоми доречно використовувати при перекладі назв фірм та організацій. Наприклад: *Special Systems Industry – Спецл Системз Індастрі*. Якщо в назві організації є загальноживані слова, то їх коректно передавати за допомогою транскрипції, транслітерації, калькування або семантичного еквівалента [4, с. 47].

Семантичний еквівалент або функціональний аналог – такий прийом перекладу, який передбачає «використання існуючих українських слів, які повністю або частково відображають значення англійського терміна» [4, с. 47]. Так наприклад, для словосполучення *capital productivity* в українській мові є термін *фондовіддача*.

Наступним прийомом перекладу англійських термінів є експлікація або описовий переклад, який використовується в тому випадку, якщо підібрати еквівалент українською мовою неможливо. Спосіб полягає у передачі значення слова шляхом його опису або пояснення. Словосполучення *market auction* можна перекласти за допомогою описового перекладу, як *торгівля цінними паперами методом аукціону*.

У деяких випадках можливе поєднання декількох прийомів перекладу одночасно: Так наприклад використання калькування та транслітерації або транскрипції; транскрипції та описового перекладу тощо. Прикладом є словосполучення *quality control engineering – техніка контролю якості*. При повному копіюванні англомовного словосполучення термін передається латиницею [4, с. 49].

В англійській науковій літературі є велика кількість економічних термінів-словосполучень. Компоненти таких термінів можуть бути різними частинами мови. Наприклад, *loan account – рахунок позик*, *to make good the deficit – покрити дефіцит*. Треба зауважити, що терміни-словосполучення досить поширені в наукових статтях з економіки. Перекладаючи багатокомпонентні терміни необхідно встановити ключове слово та внутрішні смислові зв'язки [4, с. 49]. Перекладаючи термін *immovable property gains tax*, спочатку перекладаємо ключове слово *tax – податок*, потім *gains – прибуток* та *immovable property – нерухоме майно*. У підсумку отримуємо словосполучення *податок на прибуток від нерухомого майна*.

В. Слєпович наголошує, що, перекладаючи тексти, які містять економічну термінологію, необхідно врахувати контекст та користуватися тлумачним словником або довідковим джерелом, які можуть допомогти при проясненні значень терміна. Наприклад, слово *rate* позначає *ставка* в словосполученні *interest rate*, але в словосполученні *inflation rate* вживається у значенні *рівень* [8, с. 155]. Автор також рекомендує враховувати географічні та країнознавчі реалії, вміти правильно підбирати лексичну відповідність терміна або користуватися калькою в тому випадку, коли еквівалент в українській мові відсутній, перевіряти використання певного англійського терміна в

оригіналі, перш ніж впроваджувати його в текст перекладу [8, с. 155–156].

Також необхідно зазначити, що в англійських наукових економічних статтях використовується велика кількість аббревіатур. Виокремлюють: ініціальні аббревіатури – альфабетізми – аббревіатури, складені з перших літер слів, що входять в словосполучення (*LLC – limited liability company – компанія з обмеженою відповідальністю*); ініціальні аббревіатури – акроніми – літерні аббревіатури, які вимовляють по орфоепічних правилами, тобто як цілі слова (*GAAP – Generally Accepted Accounting Principles – стандарти бухгалтерського обліку, що застосовуються в США та деяких інших країнах*); складові аббревіатури – аббревіатури, утворені з поєднання початкових частин слів (*Forex – Foreign Exchange – Міжнародний валютний ринок*); аббревіатури – усічення – аббревіатури, утворені шляхом усічення складних слів (*bal. – Balance – баланс, сальдо, рахунок в банку, зводити (закривати) рахунки*); омоакроніми – акроніми, що мають повний або подібний смисловий корелят в англійській мові, тобто акроніми по своїй фонетичній структурі збігаються з загальноживаними словами (*PORTAL («портал») – Private Offerings, Resales and Trading through automated linkages – приватні пропозиції, перепродажу і торгівля через автоматичну зв'язок [6, с. 206–207]*); аббревіатури, які мають кілька значень (*ABC – 1) activity based costing – калькуляція собівартості за видом діяльності; 2) Audit Bureau of Circulation – Бюро аудиту накладів, що збирають інформацію про друковану продукцію в США [2, с. 27]*).

Аналіз англійських економічних статей дав можливість стверджувати, що на відміну від українських наукових статей економічної спрямованості, англійські наукові статті характеризуються використанням більш експресивної та емоційно забарвленої мови. У статтях спостерігається присутність фразеології, гри слів, метонімії, метафор тощо.

Прикладом є термін «*white sheets*», який має значення регіонального випуску цінних паперів, що продаються на позабіржовому ринку, на «білих сторінках». Метафора «*whitemail*» буквально означає «біла кольчуга» – економічний механізм, розроблений проти поглинань, при якому вразлива компанія продає велику кількість своїх акцій дружній компанії за ціною нижче ринкової. Використання даного терміна спричинено порівнянням економічних відносин між фірмами з битвою, а їх дії із засобами самозахисту. Метафора «*blue chip*» («блакитні фішки») означає першокласні акції. Це акції найвідоміших компаній з швидко зростаючою прибутковістю, відмінним рівнем управління, наданням послуг та продукції. Походження цього терміна спричинено тим, що найдорожчі фішки у грі в покер – блакитні [1, с. 19–21].

Висновки. Тож, перекладаючи англійські терміни українською мовою, необхідно враховувати сферу їх застосування та контекст, а також смислові зв'язки між компонентами в термінах-словосполученнях. Серед основних прийомів перекладу термінів розглядаємо: підбір

еквівалента, дослівний переклад (калькування), транскрипція та транслітерація, семантичний еквівалент або функціональний аналог, експлікація, поєднання кількох прийомів перекладу, повне копіювання англійського словосполучення.

Перспективи подальших розвідок. У більшості випадків під час перекладу економічних термінів українською мовою з англійської лінгвісти намагаються знайти еквівалент, що є досить складним завданням, оскільки більшість термінів прийшли в нашу мову зовсім недавно та не завжди можливо їх накласти на економічні реалії нашої країни, тож у статті подані різні варіанти перекладу економічної термінології.

Література

1. Булычева В. П. Образные экономические термины, содержащие обозначение цвета. *Гуманитарные исследования*. 2008. № 2. С. 17–22.
2. Жаркова Т. И. Аббревиатура в межкультурной деловой коммуникации. *Вестник ИргЛУ*. 2012. Т. 2. № 19. С. 22–27.
3. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія та практика перекладу: підручник для студентів вищих навчальних закладів (Німецька мова). Вінниця: Нова книга, 2006. 592 с.
4. Мисуно Е. А., Баценко И. В., Вдовичев А. В., Игнатова С. А. Письменный перевод специальных текстов: учебное пособие. Москва: ФЛИНТА: Наука, 2013. 256 с.
5. Мисуно Е. А., Шаблыгина И. В. Перевод с английского языка: практикум: учеб. пособие. Минск: Аверсэв, 2009. 255 с.
6. Польская С. С. К вопросу об аббревиатурах, используемых в терминосистеме фондового рынка (на материале английского языка). *Ученые записки Орловского государственного университета. Серия: Гуманитарные и социальные науки*. 2010. № 3. С. 205–209.
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
8. Слепович В. С. Перевод (английский – русский): учеб. пособие. Минск: ТетраСистемс, 2009. 336 с.

Чурсінова О.

– викладач кафедри французької та іспанської мов Горлівського інституту іноземних мов Донбаського державного педагогічного університету

УДК 811.133.1'25:70

ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ТЕКСТАХ ФРАНЦУЗЬКОЇ ГАЗЕТНОЇ ПРЕСИ

Статтю присвячено дослідженню граматичних особливостей текстів французьких газет та журналів. Особливу увагу приділили виявленню та опису граматичних труднощів перекладу з французької мови українською. У статті було розглянуто такі граматичні труднощі, як-от: структура речення, використання активних та пасивних конструкцій, введення прямої мови та перетворення її в непряму, використання різних граматичних часів (теперішнього, минулого або майбутнього) у двох мовах для відображення одних й тих самих дій, що відбуваються в певному часі.

Ключові слова: газетний стиль, граматичні особливості, граматичні труднощі, граматичні трансформації, публіцистичний стиль.